

Gøngehøvdingen fejres med manér

Svend Poulsen, Gøngehøvdingen, som han blev kaldt af forfatteren Carit Etlar, skal fejres med manér, når han i 2010 fylder 400 år. Det mener Borgerforeningen Lundby, som indkalder til stiftende møde i en Svend Gønge Komité, som skal sørge for, at frihedsheltens runde fødselsdag ikke kommer til at gå stille af. Det stiftende møde afholdes mandag den 29. januar kl. 19.00 i Medborgerhuset Lundby.

Svend Poulsen levede sine sidste år i Lundby, og han ligger begravet på Lundby Kirkegård.

Ingen ved med sikkerhed, hvor hans grav er, men ifølge mundtlige overleveringer skulle han ligge i en stenkiste fem alen under jorden på sydsiden af kirkens kor. Lundby Sognearkiv har forsøgt at få gennemført en undersøgelse af stedet for at få be- eller afkræftet denne teori.



Når det gælder Gøngehøvdingens fødselsår er der heller ingen garanti for, at han blev født i 1610. Imidlertid er det årstallet, de fleste forskere er enige om som det mest sandsynlige for hans ankomst til verden. - Det er baggrunden for, at

vi har valgt, at Svend Poulsen skal fejres i 2010, siger formand for Borgerforeningen Lundby Peter Sten Hansen.

Svend Poulsen stammer ifølge de flestes historikere fra det nordøstlige Skåne - Göinge Herred.

- Derfor kunne vi godt tænke os at etablere et samarbejde med Hjemstavsforeninger eller andre historiske foreninger i det område,

han kom fra, så vi i fællesskab kunne fejre vores fælles helt, siger Peter Sten Hansen.

Alle, der har lyst til at være med til at fejre Gøngehøvdingen og som har ideer hertil, er velkomne den 29. januar i Medborgerhuset Lundby.

- Vi skulle gerne have mange ideer til, hvordan vi kan fejre Gøngehøvdingen i Lundby og omegn.

LUNDBY SYSTUE

Alt i reparation og
omforandring af tøj

Åbent:
Onsdag 15.30-17.30
Lørdag 10.00-14.00

Lundby Hovedgade
70
Lundby
tlf. 5576 7023



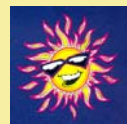
Blikkenslagerfirmaet
Aut. Vand- & gasmester
Kaj O. Jensen & Søn ApS
Hovedgaden 74, 4750 Lundby



Privat: Palle O. Jensen 5576-7495
Værksted: Banevej 6, Lundby 5576-7007

Lundby Kiosken & Solcenter

Lundby Hovedgade 95



åben alle dage fra 7.30 til 21.00

Frisk brød fra Bårse Bageri hver dag

Brødbestillinger på alle bagerens produkter
modtages gerne, senest kl. 16 dagen før.

Kom og få en gang sol Pris: 25,-
10 turskort "1 gang gratis" Ingen tidsbestilling

Vi udlejer også DVD-film

5576 6191

Bonde og rytter

Efter Den skånske Krig mistede rytterbønderne den værdighed selv "at ride for gården" som kongens dragoner. De skulle fremover forsørge en professionel soldat. Efter forplejningsreglementet af 1680 skulle et rytterlægd give den indkvarterede rytter samme kost, som man spiste ved bondens eget bord. Men dersom rytteren havde hustru og børn og ikke kunne forliges med bonden om kosten, da skulle bonden årlig give rytteren til hans kost 3 tdr. rug, halvanden skæppe byggryn, halvanden skæppe havregryn og desuden i rede penge til sul og al anden fornødenhed månedlig 1 sletdaler (= 2/3 rigsdaler), altså årligt otte rigsdaler.

Om rytterlogiet var bestemmelsen: Bonden skal give rytteren standkvarter, hvor rytteren skal have brændsel og lys, en seng og staldrum til sin hest. Nu er det jo en gammel sandhed, at det ikke er godt med to koner i et køkken. Hvis de ikke kunne enes om dette, skulle rytterlægdet til rytteren lade opføre et hus på seks fag med skorsten. I huset skulle der være et sengested med en underdyne, en overdyne, en hovedpude og to blårgarns lagener. Blårgarns lagener var grovere end lagner af linned. I vores del af rytterdistriktet vides der at have været 3 rytterhuse i Sværborg og 2 i Grumløse.

Rytterhesten skulle have fri græsning i fem måneder fra midt i maj til midt i oktober, enten på byens fælles overdrev eller andre steder, dog kun i nødstilfælde på engen, hvor høet til vinterfoder skulle bjærges. Resten af året skulle bonden levere hø, hakkelse og fire

strøgne tønder havre til rytterhesten.

Det nære samvær mellem bønderne og de ofte ledige ryttere kunne ikke undgå at give anledning til sammenstød og forviklinger. Flere gange klager rytterne over, at bønderne ikke opfylder deres forpligtigelser, ikke mindst med vedligeholdelse af rytterhuset og levering af brændsel. Omvendt er der klage fra bønderne om, rytterne havde ladet deres heste gå løse i eng og korn eller selv havde forsynet sig fra kornet i laden.

De flotte uniformerede ryttere tændte også brand i mangt et pige hjerte. I kirkebøgerne fra rytterdistrikterne finder man talrige eksempler på, at besvangrede piger udlægger en rytter som fader. I et sådant tilfælde skulle både kvinden og manden stå offentligt skriftet i kirken, men det blev ofte pigen, der alene måtte gå den tunge gang til menighedens forargelse, når rytteren var redet af by. Mange ryttere giftede sig dog med pigerne, og ved barmdåb i en rytterfamilie ser man bondekoner fungere som gudmødre og andre som faddere. Hvis rytteren kunne stille en afløser, kunne han blive fritaget for tjenesten og overtage fæstet på en gård. I forordning af 1695 står, at rytteren må og forundes gård, hvis han ellers dertil dygtig findes, og ingen af den afdødes børn eller enke ønsker at fæste gården.

I årene 1717–19 samlede man rytteriet på de kongelige ladegårde, i Vordingborg Rytterdistrikt på selve slotet, der ikke længere fungerede som kongelig bolig.

Ved en beklagelig fejl blev dele af denne artikel trykt i seneste nr. af 4750Avisen.



Ryttere fra Vordingborg Rytterdistrikt i Carl Bertrams bog: *Vorstellung der sämtlichen Königlichen Dänischen Armee und Kenntnis der Uniform*. København 1761.

Bønderne blev stadig kaldt rytterbønder og skulle bidrage til rytteriets underhold. For at føre regnskab hermed fik bonden "en liden bog", den såkaldte bevillingsbog.

Foruden de faste ydelser skulle bønderne besørge høhøsten på ladegårdens marker og forrette forskellige former for kørsel, men de var fritaget for hoveri.

**4750
FØR OG
NU
23**

Amatørarkæolog Axel Degn Johansson fra Lundby skriver om 4750områdets historie i 4750Avisen.



Rytterskoler

I flere landsbyer i det tidligere Vordingborg Rytterdistrikt ligger der, eller har ligget, såkaldte rytterskoler. Det har ikke været skoler, hvor man kunne lære at ride, men skoler for rytterdistriktets børn.

Efter Store nordiske Krig begyndte 1720 en hærreduktion. Kong Frederik d. 4. bestemte, at en del af de midler, der herved blev disponible, skulle anvendes til at opføre skoler i rytterdistrikterne. På sin 50-års fødselsdag d. 28. marts 1721 udstedte han en forordning om, at der i landets 12 rytterdistrikter skulle opføres 240 skoler, altså i gennemsnit 20 i hvert distrikt, men i Vordingborg

Rytterdistrikt blev det nu kun til 19 skoler. I vore syv sogne og Hammer blev der 1722 bygget skoler i Hammer, Lundby, Sværdborg og Køng og 1724 i Bårse, Dyrlev og Udby. På Svinø, som hørte under Gavnsø gods, nævnes der skole 1736. Muremester Laurits Eriksen fik kontrakt på at bygge rytterskolerne for 550 rigsdaler pr. stk. Det vil i vore dages penge svare til ca. 962 500 kr. Skolerne

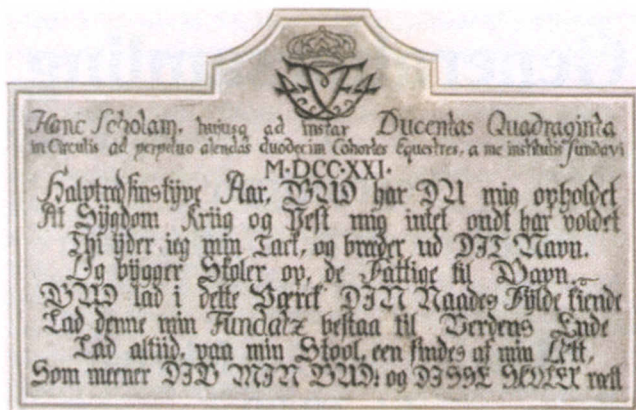


Lundby rytterskole, der nu er sognegård.

blev opført med to-stensmur af holstenske mursten og havde tag af røde flensborgtegl. Bygningen var 21 alen (godt 13 m) lang og 12 alen (7 ½ m) bred. Der var godt 4 alen (2 ½ m) til loftet. Skolen var ofte, næst efter kirken, den mest solide bygning i byen. I den ene ende lå skoleholderens (lærerens) bolig, der havde gulve af brændte mursten, men i skolestuen må der have været lergulv, for her var der to lange borde og fire lange og to korte bænke, der alle havde benene nedgravet i jorden. I 1729 blev skolerne forsynet med jernovne og et vist antal bibler. Religion og indlæring af katekismus

optog mindst én daglig time på skemaet.

Den første skoleholder i Lundby rytterskole hed Jakob Pedersen. Han havde fri bolig og en fast årlig løn på 24 rdl. Dette blev dog betydeligt suppleret ved menighedens offer ved kirkelige højtider, samt løn som kirkesanger og forskellige andre biindtægter. Til embedet hørte en lod på 3 ½ td. land god jord. Byens bønder skulle levere 1 lispund (ca. 8 kg) hør og 1 lispund halm pr. td. hartkorn. Et læs hør var ca. 32 lispund. Til skolens opvarmning modtog han 1 læs tørv pr. 20 td. hartkorn i byen og i alt 3 læs skovbrænde.



Tavlen på Frederik IVs Rytterskoler 1721

Over indgangsdøren sad en sandstenstavle med latinsk og dansk tekst. Tavlerne sidder endnu på flere af bygningerne, men dem fra Udby og Køng er opsat i Svend Gøngeskolen

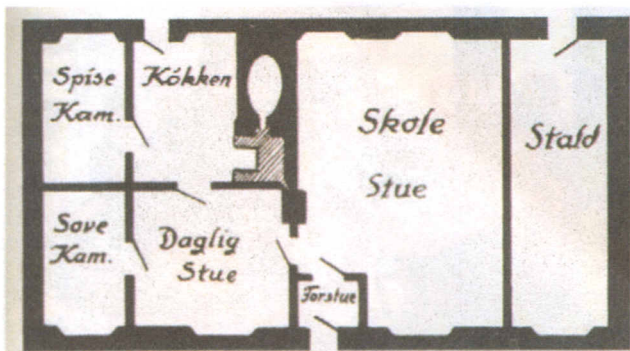
Under kongens kronede monogram lyder den latinske tekst i oversættelse: Denne skole og 240 andre lod jeg i 1721 opføre i de distrikter, jeg har indrettet til stadigt at underholde 12 rytterskadrone.

M.DCC.XXI (1721)
Og den danske:
Halvtredsindstyve Aar, Gud, har du mig opholdet, at Sygdom, Krig og Pest mig intet ondt har voldet. Thi yder jeg min Tak og breder ud dit Navn og bygger Skoler op, de fattige til Gavn. Gud lad i dette Værk din Naades Fylde kende, lad denne min Fundats bestaa til Verdens Ende, lad altid paa min Stol én findes af min Æt, som mener dig, min Gud, og disse Skoler ret.

**Syv Sogne
FOR OG
NU
24**

Amatørarkæolog Axel Degn Johansson fra Lundby skriver om 4750områdets historie i 4750Avisen.





Grundplan af en rytterskole med lærerens lejlighed, skolestue og stald. Fra ildstedet i køkkenet kunne der fyres i en jernovn, som opvarmede både skolestuen og lærerens stue.

Hartkorn var en jordværdi-
enhed. En almindelig gård
på god jord kunne være
ansat til 4–5 td. hartkorn.
Der kunne således være 4–
5 gårde om at levere lære-
rens tørv fra mosen og 6–8
gårde om et læs hø fra en-
gene. Hvor stor en besæt-
ning, læreren har kunnet
holde på sin jordlod, vides
ikke, men han havde ret til
græsning for 2 køer og 6
får på byens fælles græs-
ning.

Der er sikkert også blevet
opfedet et slagtesvin. Når
læreren skulle bruge et
spand heste, har han vel
lånt sig frem hos bønderne.
Lundby skoles embedsbog
er bevaret i sognearkivet.
Den er påbegyndt 1814.
Fra sommerhalvåret 1860
er der indført en timeplan
for ældste klasse. De gik i
skole hver anden dag,
mandag, onsdag og fredag.
Undervisningen begyndte
kl. 8. Der var middagspau-
se fra 11 til 13, så alle har

kunnet nå hjem og spise,
og derefter fortsatte under-
visningen til kl. 16 eller
yderligere med gymnastik
til 17, hvis vejret og øvrige
omstændigheder tillod det.
Hver dag begyndte med en
times religion, og de øvri-
ge fag var boglæsning med
forstandsøvelser og gram-
matik, skønskrivning, tav-
le- og hovedregning, sang,
samt henholdsvis en times
danmarkshistorie og geo-
grafi.

Disse orienteringsfag op-
tog altså mindre tid på ske-
maet end religionsunder-
visningen. Man har da og-
så kaldt skolen for kirkens
datter, og dette understre-
ges netop i Lundby og
Hammer ved skolernes
beliggenhed tæt på kirken.
Det var dog ikke alle børn,
der kom i skole om som-
meren. I 1880 fik læreren i
Lundby ekstra løn for af
undervise vogterdrengene
udenfor den almindelige
skoletid.



Parti fra Lundby Hovedgade ved Rytterskolen i slutningen 1800tallet.

Svend Gønge skal fejres på sin 400 års fødselsdag

Det bliver ikke alene Lundby og omegn, der kommer til at stå på den anden ende i 2010, når Svend Poulsen Gønges 400 års fødselsdag skal fejres, det bliver hele Vordingborg Kommune. Det var holdningen på det stiftende møde i Svend Gønge-komitéen, som blev holdt mandag den 29. januar i Medborgerhuset i Lundby på initiativ af Borgerforeningen Lundby. Der var mødt interesserede fra Lundby, St. Røttinge ved Tappernøje, Vordingborg og Præstø til mødet, som frem for alt lagde en alenlang stribe af gode idéer til fejringen af den lokale nationalhelt på bordet. Det var holdningen på mødet, at selvfølgelig skal Lundby, hvor Svend Gønge boede fra 1661 og til sin død, være centrum for festlighederne i anledning af den runde fødselsdag, men komitéen ønsker, at hele Vordingborg Kommune samles om fejringen af helten, som jo slog sine folder både i Lundby og omegn, i Præstøområdet, på Møn og også i den sydlige del af

kommunen, ligesom han jo også er kendt for sine meritter længere nord på, f. eks. i Snesere og omegn. På den baggrund foreslog formand for Borgerforeningen Lundby Peter S. Hansen, at fejringen af Svend Gønge skal blive en hjertesag for hele kommunen. Blandt deltagerne i mødet var skoleleder ved Svend Gønge-skolen, Morten Mygind Jensen, som lovede, at skolen ville deltage i jubilæet, og overbibliotekar Michael Gottfredsen, Vordingborg, lovede bibliotekets opbakning. Komitéen mødes igen onsdag den **7. marts kl. 18** i Medborgerhuset Lundby, hvor man deltager i husets fællesspisning og derefter går til komitémøde kl. 19. Alle, der vil være med til at bidrage til fejringen af "Gøngenhøvdningen" er velkomne. Ønsker man at deltage i fællesspisningen, så send en e-mail til goenge@lundbyweb.dk eller ring 6130 1004. Interesserede er i det hele taget meget velkomne til at henvende sig.



Svend Poulsen og Ib i Poul Steffensens streg.

Medlemmer af Svend Gønge-komitéen

På mødet mandag aften valgtes følgende medlemmer til den foreløbige komité til fejring af Svend Poulsen Gønges 400 årsdag i 2010.

Gitte Kjær, Udby
Ib Becker Larsen, Præstø
Gunnar Stobbe, St. Røttinge
Morten Mygind Jensen, Svend Gønge-skolen
Michael Gottfredsen, Vordingborg Bibliotek
Else Lützhøft, Kostræde

Banker
Ebbe Hansen, Svingø
Aase Harrekilde-Petersen, Lundby
Margit Andersen, Lundby
Peter Sten Hansen, Borgerforeningen Lundby

Komitéen vil blive justeret på de kommende møder, ligesom organisationen givet vil vokse med de projekter, der efterhånden sættes i gang.



Svend Poulsen var en større helt end Tordenskjold

Svend Poulsen Gønge er en større helt end Tordenskjold. Det sagde historikeren og forfatteren Gitte Kjær på det stiftende møde i Svend Gøngekomitéen mandag aften. Hun mener, at han er en af vores allerstørste nationale helte, hvorfor der er al mulig grund til at fejre manden, når han fylder 400 år i 2010.

- I øvrigt mener jeg, at det er højst sandsynligt, at han er født i 2010, og derfor er der god grund til at vælge det årstal for hans jubilæum.

Gitte Kjær er ved at skrive endnu en bog om Svend Poulsen. I 1992 udgav hun bogen om den historiske Svend Poulsen Gønge.

- Men nu laver jeg en bog, der også handler om myterne om Svend Poulsen, og de er ikke kedelige, understreger hun.

Han var en bemærkelsesværdig mand. Han var loyal over for kongen før nationalismen blev født, og så var han stridbar som bare helvede. Han var en rigtig karl, sagde Gitte Kjær.

Lundby skal have sit eget byvåben

I 2010 skal Lundby have sit eget byvåben, nemlig Svend Poulsens segl. Svend Gønges segl er en hammer omgivet af fire roser, to kanonkugler og bogstaverne SPS for Svend Poulsen.

På det stiftende komitémøde for fejringen af Poulsens 400 årsdag blev det foreslået, at komitéen skal bruge seglet aktivt i jubilæumsåret.

Det skal være Lundbys byvåben, og breve fra Lundby skal stemples med dette segl, ligesom seglet skal gå

igen på t-shirts og andet. På mødet fremkom deltagerne med rigtig mange ideer, som skal bearbejdes af komitéen på kommende møder.

Her er nogle af dem.

Udstillinger i lokalområdet, f.eks. på Svend Gøngeskolen, Lundby Bibliotek, Medborgerhuset og Lundby Efterskole samt på museer, biblioteker og skoler i hele kommunen.

Etablering af et Svend Gønge-museum i Lundby.

Et friluftsspil i jubilæums-

året, gerne med rollespils-elementer

Oprettelse af venskabsbyforbindelser mellem Lundby og den by, det sogn, i det nordøstlige Skåne, hvor Svend Poulsen blev født i 1610.

På en udpeget jubilæumsdag skal Lundby have kongeligt besøg. Svend nød tre kongers begunstiggelse. Vores nuværende majestæt vil formentlig leve op til sine forfædres standard.

Kunstnere af enhver slags skal indbydes til at skildre

Svend Gønge.

Alle borgere i Vordingborg Kommune får en bog, som inspirerer til debat om frihedskamp, national stolthed og nutidens udfordringer. De steder, hvor Poulsen fægtede mod svenskerne, skal markeres i landskabet, der skal laves mad, som man gjorde på Poulsens tid, måske udgives en kogebog, der skal spilles musik og laves musicals samt optog med heste – gønge-hest, forstås!

Svend Gønge-Komitéen har store planer

Svend Gønge-Komitéen, som nu er dannet for at forberede en storslået fejring af Svend Poulsen Gønges 400 års fødselsdag i 2010 har store planer for festlighederne.

Det kom frem på det andet komitémøde, som blev holdt i Medborgerhuset Lundby onsdag den 7. marts.

På mødet kom det frem, at en ballet kan blive en del af festlighederne.

Udover balletten er der fri-luftsspil, marked, venskabsbyforbindelse mellem Lundby og det område i Skåne, som Svend Poulsen kom fra, udgivelse af frimærker og jubilæumsmønter, oprettelse af mindestuer for Svend Poulsen i Gl. Lundby, en turistrute "I Svend Gønges Fodspor", hvor man følger de steder, hvor han har udkæmpet sine slag og andre bedrifter. Der skal laves en film, holdes foredrag, og en ny bog om Svend Poulsen er såmænd allerede på vej.

Derudover vil komitéen undersøge mulighederne for at

udgive undervisningsmateriale til landets skoler, så vores børn også lærer om den berømte skåning og sydsjællænder.

Komitéen står dog foran en stor udfordring, nemlig at skaffe penge til de mange projekter.

For allerede i slutningen af februar 2008 vil Svend Gønge-Komitéen meget gerne markere 350-året for Roskildefreden. Det var ved den lejlighed, Danmark mistede Skåne. Det skal ske i form af et forprojekt for de mange projekter, der skal fejre Svend Poulsens 400 årsdag. Svend Gønge-Komitéen har i øvrigt fået endnu et medlem, nemlig Marianne Rimmen Raasted fra Vordingborg Lokalarkiver.

Du kan følge Svend Gønge-Komitéens arbejde på www.lundbyweb.dk indtil komitéens egen hjemmeside åbner. Blandt andet kan du se en skildring af Svend Poulsen levnedsløb, udarbejdet af I. G. Becker-Larsen.



Carit Etlar ved sit skrivebord, med papirer foran sig, hund ved siden og et fjernt tænksomt blik tilbage i fortiden.

Tegning: Poul Steffensen.

Carit Etlars Gjøngehøvding

Siden man opkaldte Svend Gøngeskolen efter Carit Etlars romanhelt, er de fleste veje i Lundby navngivet efter personer fra bogen.

Herom kan man læse i registranten Her er Lundby.

Omsider er man ved navngivningen kommet til en af romanens mest markante skikkelser, nemlig Boel, bedre kendt som Kulsoen. Mandag d. 29. januar blev der stiftet en Svend Gøngekomite, hvis formål er i 2010 at fejre den såkaldte Gjøngehøvding, Svend Poulsen i det formodede 400-år for hans fødsel. Men allerede i den sidste uge af juni i år vil amatørskuespillere opføre festspillet "Gjøngehøvdingen" i Gisselfeld Ridehus.

I denne og følgende artikler vil jeg skrive lidt om Carit Etlars opdigtede "Gjøngehøvding", om sagnetes Gjøngehøvding og den virkelige Svend Poulsen. Først romanfiguren:

Forfatteren J. C. C. Brosbøll (1816 – 1900) skrev under pseudonymet Carit Etlar. Han meldte sig som frivillig til krigen i 1848, og senere gik han til søs for at lære sømandslivet at kende. Genembruddet som forfatter fik han med Smuglerens

søn. Fra 1853 til 1885 var han ansat på Det kgl. Bibliotek, men resten af livet arbejdede han udelukkende som skribent. Allerede 1894 var hans skrifter udkommet i over en kvart million eksemplarer.

Romanen Gjøngehøvdingen udkom første gang i 1853 og Dronningens Vagtmester i 1855. Begge bøger er kommet i talrige genoptryk, Gjøngehøvdingen nu i et oplag på mere end 100 000, fra 1897 prydet af Poul Steffensens illustrationer. I 1865 havde den premiere som teaterstykke, og fra 1909 er den blevet filmatiseret flere gange.

"Brosbølls historiske fortællinger er folkebøger i ordets bedste betydning, thi der går en varm, religiøs og moralsk følelse gennem dem, og de er prægede af sand patriotisk stemning", skriver A. Thorsøe i Salmonsens Konversationsleksikon 1894. I Hagerups Konversationsleksikon fra 1948 er H. Topsøe-Jensen dog mere kritisk. Han skriver: "Mest yndede blev de historiske romaner, hvor handlingens spænding i forening med karaktertegningens håndfaste fordeling af sort og hvidt fik modtagelige og mindre

kræse læseseres hjerter til at banke".

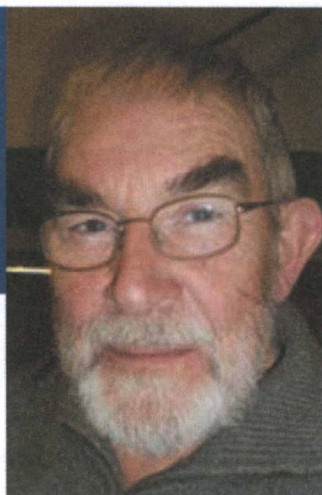
Carit Etlars Svend Poulsen Gjønge stammede fra Göinge Herreder i det nordlige Skåne. Her havde han været anfører for gøngerne i deres guerillakrig mod svenskerne. Han var midt i 30-erne og "typen på den mandlige kraft i dens mest udviklede skønhed. Hans ansigt hørte til blandt de få lykkelige, som man fatter tillid til i det første øjeblik; og hvad der vil sige mere, han skuffede aldrig denne tillid". Han talte med dyb og rolig stemme, og da han meldte sig til tjeneste hos kong Frederik d. 3. på Jungshoved slot, førte han sig frem med sikkerhed og uforstyrret selv-tillid.



Gjøngehøvdingen tegnet af Poul Steffensen.

**Syv Sogne
i Syd-
sjælland
26**

**Axel Degn Johansson
fra Lundby skriver om
lokalområdets historie
i 4750Avisen.**



Om bogens flotte mandfolk også kunne tale til ungdommens "moraliske følelse", er en anden sag. Allerede i første kapitel bliver Svend af svogeren Ib bebrejdet, at han gør tilnærmelser til den unge adelsdame Julie Parsberg og er blevet set liggende for hendes fødder. Svend havde viklet sig ud af dette ved at påstå, at han var kommet for at bede om lov til at holde bryllup med frøkenens kammerpige, Ibs søster Ane Marie. "Du giftede dig med Ane for at frelse frøkenen", siger Ib et andet sted. Her spilles altså på Svends "ridderlighed". I kapitlet Gjøgens hjem giver Ane Marie udtryk for sin bitterhed og hånes tilmed med en spottende latter af en af Svends mænd, Abel med bemærkningen: "Man siger rigtignok, at I er Svends kone".

Etlar har for en stor del hentet stoffet til Gjøgehøvdingen fra præsten P. D. Fabers artikel "Bonden Svend Poulsen" 1807 og den senere "Svend Poulsen, Bonde i Sjælland" 1820. Faber skrev ud fra mundtlig tradition i Sydsjælland.

Romanens handling foregår 1658 under Karl Gustavkrigene. Svend Gønge har fået til opgave at bringe 50 000 rigsdaler fra Vordingborg til København gennem det af svenskerne besatte Sjælland. På denne færd nævner Brosbøll (Etlar) en række herregårde, som endnu ikke eksisterede i 1658. Man besøgte Iselingen, der først blev oprettet, da baron Reinhard Iselin købte jorden ved salget af Vordingborg rytterdistrikt i 1774. De nævnte Høvdingsgård og Lundbygård var heller ikke herregårde, men før 1774 større bondegårde. Brosbøll opholdt sig i perioder på godset Lilliendal ved Mern og lærte vel her landskabet i Sydsjælland at

kende. Alligevel lader han Ib og den ikke ganske unge købmand Espen Naas i mørke nattetimer vandre ad dårlige veje de ca. 20 km fra Iselingen til Jungshoved, godt gået! Man kan også undre sig over, at Svend og Ib på deres færd med den store pengeskat absolut vælger omvejen langs Mern Å og mod Jungshoved, hvor det myldrer med svenskere, i stedet for at søge en mere direkte nordlig kurs mod København. Til småtingsafdelingen hører, at Ib gør ild med de harpiksholdige frøhuse af grankogle. Granen blev først indført i Danmark i slutningen af 1700-tallet. Brosbøll skriver ud fra sin samtid, nationalromantikens tid omkring de slesvigske krige, hvor han selv havde vovet livet i kampen mod de oprørske slesvigholstenere og tyskerne. I tiden under og efter den tyske besættelse 1940–45 blev Gøngehøvdingen igen symbol for helttemodig modstand mod besættelsesmagten, som det kommer til udtryk i K. W. J. og Knud Aage Thureholms lille bog Ad Frihedskæmperen Svend Gønges Veje 1948 og H. C. Hansgaards Af Gøngernes og Gøngehøvdingens Saga – Sabotage- og Partisanvirksomhed for Danmark gennem 150 Aar 1956. Carit Etlars Svend Gønge siger, at fædrelandets sag er mennesket helligst og dyrebarest. Men nationalfølelse er et begreb, der først opstod med romantikken i begyndelsen af 1800-årene. I 1600-tallet kunne der være tale om troskab mod kongen.

Mere om Svend Gønge i det næste nummer af 4750Avisen.

Sagnenes Svend Poulsen

Jungshovedpræsten Peter Ditlev Fabers fortællinger 1807 og 1820 om Svend Poulsen bygger hovedsagelig på sydsjællandske sagn, der ser ud til at stamme helt tilbage fra Svend Poulsens tid. Da han levede henved 20 år i Lundby efter Karl Gustav-krigene, har han nok i festligt lag berettet om sine bedrifter. I samtlige sagn er han selv hovedpersonen. Den mundtlige tradition udvikler sig imidlertid ved hver ny genfortælling, så ved Fabers nedskrivning kan den have været betydelig ændret. Enhver, der har beskæftiget sig med slægtsforskning, vil vide, at den mundtlige overlevering gennem generationer ikke altid stemmer med de oprindelige skrevne kilders kendsgerninger.

Gennem sagnene bliver Svend en dristig og listig folkehelt. Han forklæder sig som smed, bissekræmmer, tigger eller som en gammel kælling, der halter. I disse forklædninger kan han blande sig med svenskerne og opsnappe oplysninger, som han lader gå videre til sine mænd, der lægger sig i baghold for svenskerne, når de drager ud på plyndring. Når man senere ved grusgravning eller tørvegravning fandt skeletter i sandbanker og moser, var det nærliggende at tro, at det var svenske soldater, som Svend Poulsen og hans mænd havde dræbt. I virkeligheden er der for sandbankernes vedkommende ofte tale om gravpladser fra jernalderen, og skeletter i moser kan stamme fra ofringer af mennesker i oldtiden. Motivet med Svends forklædning i kvindedragt og sælger af mjød og porseøl til soldaterne har Carit Etlar



Svend optræder ofte forklædt som kvinde - og med fuldskæg. (Tegning: Poul Steffensen)

benyttet i romanen Gjøngehøvdingen, hvor Svend og Ib er på vej med pengeskatten fra Vordingborg til København.

Også andre end Faber har efter lokale fortællere nedskrevet beretninger om Svend Poulsens bedrifter. I Beskrivelse af Baroniet Stampenborg 1820 fortæller M. G. P. Repholtz med en gammel bonde i Lundby som kilde:

Engang en vinter forklædte Svend sig som en gammel kone og gik op til det svenske hovedkvarter og sagde, at han kunne vise, hvor Svend Poulsen var skjult. Svenskerne sendte straks en trop ryttere med den gamle kone. Hun viste dem til Snesere, hvor der findes en meget dyb sø, som lige var blevet islagt. I skoven tæt ved smuttede Svend fra svenskerne, smed forklædningen, sprang op på sin

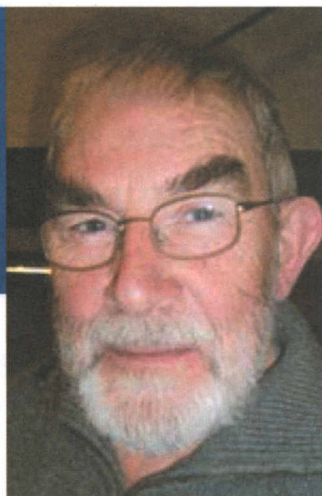
lille grå hest og red svenskerne i møde ved søens bred. Så råbte han: "Her er Svend Poulsen!" og galoperede ud over søen, for han vidste, at isen netop var stærk nok til at bære ham og hans lille hest. Svenskerne satte efter ham, men gik alle gennem isen og druknede i søen. Folk fra egnen fortæller, at på en bestemt tid af året kan man høre en mær-

kelig lyd fra søen, og hvis den ikke kommer fra de druknede svenskere, hvor skulle den så ellers komme fra?

Også dette motiv er benyttet af Etlar i Gjøngehøvdingen. Her er det dog ikke Svend, men Ib, der lokker svenskerne ud på isen ved Maderne i munden af Præstø Fjord.

**Syv Sogne
i Syd-
sjælland
27**

**Axel Degn Johansson
fra Lundby skriver om
lokalområdets historie
i 4750Avisen.**



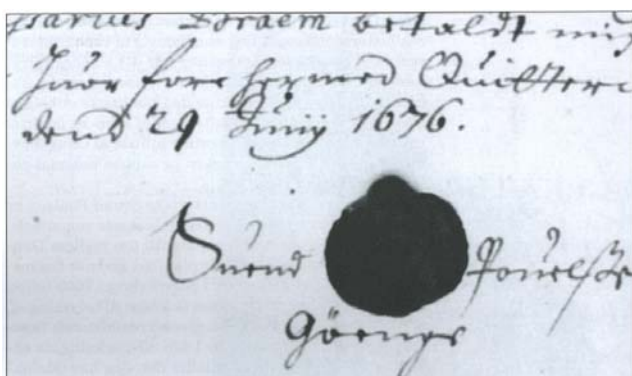
Den virkelige Svend Poulsen

Svënd (Svend) Poulsen
(Poulsen) Göenge (Gønge)s
underskrift 1676
og segl S(vend) P(oul) S
(en) med hammer, omgivet
af fire roser og to kugler.

Ingen skriftlig kilde bekræfter Svend Poulsens fødselsdato og fødested, men ifølge et skånsk sagn blev han født 1610 som søn af en husmand i Birkebjerg, Verum sogn, Vestre Gønge herred i det nordlige Skåne. Som så mange andre unge mænd fra beskedne kår valgte han soldaterlivet frem for en slidsom tilværelse som tjenestekarl eller husmand. I et brev 1673 til kong Christian den 5. beskriver han sin tidlige militære karriere: Og efterdi jeg er én af rigets



jeg 1643 af hans kongelige majestæt blev betroet at hverve et kompagni til hest imod de svenske. Svend har altså som ganske



Svend Poulsens underskrift og segl. Se seglet i detaljer ovenfor. Udsnit af dokument.

indfødte, da haver jeg udi krigshåndværket været øvet, siden salig højlovlig Kong Christian den 4. udfor her af riget imod kejseren, og da krigen blev afsluttet, blev jeg med velbårne oberst Holger Rosenkrantz som gefrejder (underkorporal) med hans regiment til Nederland kommanderet udi prinsen af Oraniens tjeneste, hvor jeg forblev udi to år, som mit pas viser. Derefter haver jeg begivet mig ind igen i mit fædreland, hvor

ung deltaget i Kejserkrigen 1625 – 1629, i hollandsk tjeneste 1634 – 1636 og i Torstenssonfejden i Skåne mod svenskerne 1643 – 1645. I 1641 og 1643 er han nævnt i militære regnskaber, det sidste år som korporal. Han er professionel soldat og har gjort karriere fra menig soldat til kompagnichef. Efter 1643 giftede Svend sig, vist med enken efter en løjtnant Lauritz Christensen, der døde dette år.

hastig fred i Roskilde, hvor Skåne med Bornholm, Halland og Blekinge samt de norske landskaber Bohus og Trondhjems len blev afstået. Svend Poulsen og hans dragoner drog over til Sjælland, hvor de blev afmønstret. Svend og hans familie opholdt sig sandsynligvis i København i sommeren 1658.

Karl Gustav fortrød dog, at han ikke havde taget det hele, og fortsatte krigen 1658 – 60. Den 11. august 1658 indledte svenskerne belejringen af København. I Nordsjælland blev svenskerne bekæmpet under ledelse af ridefogederne Lorenz Tuxen på Hørsholm, Hans Rostgaard på Krogerup og Hans Madsen på Frederiksborg. For yderligere at aflaste presset på hovedstaden og genere svenskernes transporter af forsyninger befalede Frederik d. 3. i et brev af 22. august Svend Poulsen at drage ud på Sjælland for at samle befolkningen til modstand.

Kilde: hovedsagelig Kim A. Wagner: Snaphanelederen Svend Poulsen – en militærhistorisk biografi. Tøjhusmuseets Skrifter nr. 17. Tøjhusmuseet 2003.

**Syv Sogne
i Syd-
sjælland
28**

**Axel Degn Johansson
fra Lundby skriver om
lokalområdets historie
i 4750Avisen.**



4750



Avisen til alle i syv sogne

Avisen

Beldringe - Bårse - Køng - Lundby - Svinø - Sværdborg - Udby



UFO på Svinø?

Dette foto er taget af en af 4750Avisens læsere på Svinø Strand forleden. Er der kommet en UFO til et af vore syv sogne? **Læs side 14**

Skolebørn skal have Gøngehøvdingen som deres nye idol

Læs side 20-21



Landsby med egen travhest og festskov

I Faksinge i Beldringe sogn trives fællesskabet. De har både fælles travhest og festskov. **Side 36-37**

Så er det nu, hvis du vil med i cirkus

Kom i cirkus for kun 50 kroner! Stadig mange billetter! **Side 6**

www.lundbyweb.dk

Syv Sogne vil opgraderes

De syv samarbejdende sogne i den nordlige del af Vordingborg Kommune ønsker en kommuneplanmæssig opgradering, når den nye kommuneplan skal vedtages. I en henvendelse fra de tre lokalråd i området foreslås, at Syv Sogne-området får en status, der svarer nogenlunde til Stege og Præstø.



Læs side 3



Kunst i det gamle fiskerhus

Naturvejleder Sara Gelskov, Det gamle fiskerhus ved Præstø Fjord, forstår at kombinere natur og kultur. Hun har netop her i sommer haft fernisering på en kunstudstilling med 12 lokale kunstnere. **Se side 51**

4750 Avisen

udgives og produceres af
Foreningen Lundbyweb
og 4750Avisen
Møllergaarden 3
4750 Lundby

CVR-nr.: 27537200
Bank: 6220-1100690
Vordingborg Bank,
Lundby Afdeling
Ansv.hav. red.:

Peter Sten Hansen

I redaktionen: Jan Kurek, Else
Lützhøft, Agnethe Flenø
Bogholderi:

Winnie Hansen

Nyheder og annoncer
sendes til:

4750@lundbyweb.dk

eller: 4750Avisen,

Møllergaarden 3

4750 Lundby

eller: tlf. 5576-6001

Tryk:

Centraltrykkeriet i Vordingborg

Oplag: 2800

4750Avisen distribueres med Post
Danmark til samtlige husstande
i 4750 Lundby, 4760 Sværdborg,
4720 Bårse og Beldringe.

Dette blad omdeles onsdag den 1.
og torsdag den 2. august 2007

**Har du ikke fået bladet, så ring til
Post Danmark i Præstø,
tlf. 55995057**

Sidste frist for indlevering af
stof og annoncer til næste num-
mer af 4750Avisen er
søndag den 15. august 2007.
September-nummeret udkom-
mer onsdag den 29. og torsdag
den 30. august 2007.

Henrik Holmer med i Svend Gønge Komitéen

Svend Gønge Komitéen, som allerede nu er i fuld gang med forberedelserne til fejringen af nationalhelten Svend Poulsens 400 års fødselsdag i 2010, har fået et prominent medlem.

Vordingborg Kommunes borgmester Henrik Holmer har sagt ja til at træde ind i komitéen og dermed signalere kommunal opbakning til komitéens arbejde.

Samtidigt har Henrik Holmer givet komitéen en masse gode kontakter i det kommunale system, som kan bidrage til, at fejringen af Svend Poulsen bliver en hjertesag for hele Vordingborg Kommune.

- Selv om det naturligt nok er Borgerforeningen Lundby, der har taget initiativ til dannelsen af Svend Gønge Komitéen, fordi Svend Poulsen boede i Lundby og ligger begravet på Lundby Kirkegård, så er det for os helt naturligt, at hele Syd-sjælland og Møn er med



Borgmester Henrik Holmer, nyt medlem af Svend Gønge Komitéen.

til at fejre Gøngenhøvdin-gen, siger Peter Sten Han-sen, Borgerforeningen Lundbys medlem af ko-mitéen.

Svend Poulsen opererede overalt i vores kommune og dermed har alle områ-der deres egen Svend Gønge-historie. Svend Gønge Komitéen vil også på et senere tids-punkt invitere større dele af Sjælland til at være med i fejringen af Poul-sen.

Skåne vil være med
Svend Poulsens 400 års fødselsdag vil ikke kun blive fejret i Vordingborg Kommune og i Region Sjælland. Svend Gønge Komitéen har kontaktet Osby Kommun i Skåne, hvor Svend Poulsen blev født.

Og her er interessen for at være med i projekterne omkring fejringen af Poulsen - eller Povelsen som de kalder ham - meget stor.

Allerede i august måned vil der blive holdt møder mellem medlemmer af Svend Gønge Komitéen og repræsentanter fra Osby Kommun, blandt andet med henblik på et samarbejde mellem to skoler, nemlig Svend Gønge-skolen i Lundby og Örkened Skola i Lönsboda.

Vil du vide mere om Svend Gønge Komitéens arbejde, kan du følge med på www.lundbyweb.dk. Der er et link til Svend Gønge Komitéen på forsiden.

Her er priserne på en annonce i 4750 Avisen

	4 farver 1 gang	4 farver m. rabat*	Sort-hvid 1 gang	Sort-hvid m. rabat*
1/1 side	1600 kr.	1400 kr.	1300 kr.	1200 kr.
1/2 side	1200 kr.	1000 kr.	900 kr.	800 kr.
1/4 side	800 kr.	700 kr.	600 kr.	500 kr.
1/8 side	500 kr.	400 kr.	350 kr.	300 kr.
1/16 side	280 kr.	240 kr.	200 kr.	160 kr.

*Rabatprisen opnås ved at tegne en annonce i fem numre af 4750Avisen i træk.

1/1 sides annoncer modtages gerne reprojklare - resten laver vi gerne for dig, hvis du ønsker det.

ALLE PRISER ER UDEN MOMS!



Folkehelten Svend Poulsen, som her får overdraget skødet på Lundbygård, repræsenterer de værdier, som Svend Gønge-skolen vil arbejde efter.

Svend Gønge skal være skolebørnernes nye idol

Svend Gønge skolen har udarbejdet og vedtaget nye værdier. Du kan se og læse dem siden her over for. Ved slutningen af skoleåret 2006-07 har skolebestyrelsen ved Svend Gønge-skolen vedtaget ny målsætning og nye værdier for skolen. Værdierne afspejler skolens hverdag og skal give pejlemærker for det fremtidige arbejde. Skolen ønsker med værdierne tydeligt at markere sine holdninger og herigennem skabe optimale rammer for børnenes læring.

Værdierne er formuleret med afsæt i historien om Svend Gønge. Herved bliver værdierne nærværende for os, lette at genkalde og understreger endelig det unikke i vores skole – der er ikke andre Svend Gønge-skoler end vores.

Behov for nye værdier

Sidste forår gennemførte vi på skolen en undersøgelse af elevernes undervisningsmiljø. Den viste blandt andet, at der var behov for

kendte og entydige værdier på skolen. Det kom til udtryk ved, at mange elever oplevede, at der blev talt et grimt sprog samt, at de i et vist omfang var udsat for mobning.

I pædagogiske drøftelser på skolen fremkom synspunktet, at vi ikke kendte retningen. Der er gennem de senere år gennemført markante ændringer i Svend Gønge-skolens hverdag, og mange lærere/ pædagoger/ skolebestyrelsen har tilkendegivet, at de har svært ved at se den røde tråd i forandringerne. Det håber vi, disse fælles værdier kan ændre på.

De to udgangspunkter har dannet baggrund for beslutningen om udarbejdelse af nye værdier.

Gennem de seneste måneder har alle med tilknytning til skolen haft lejlighed til at komme med deres synspunkter i forhold til skolens kommende værdier. Således har vi haft høring og drøftelse med eleverne, forældrene i skolebestyrelsen, lærere og pædagoger ansat

ved skolen og skolens samarbejdspartnere i lokalområdet.

Denne brede proces er gennemført af to grunde. Dels ønsker vi, at værdierne netop bliver skolens værdier, hvor alle med tilknytning til skolen har gjort deres indflydelse gældende. Herved bliver værdierne langtidsholdbare og nærværende for den enkelte. Dels ønsker vi med den brede proces at placere skolen i lokalmiljøet. Skolen skal som kulturinstitution, stor offentlig virksomhed og som et naturligt center for børns opvækst være i dialog med sine omgivelser. Svend Gønge skolen er et samlingspunkt i vores lokalområde.

Skolens værdier er formuleret i samarbejde med konsulent John Volmer, København.

Det videre arbejde

Det er planen i det kommende skoleår at arbejde med alle seks værdier på alle niveauer i skolens virksomhed. Værdierne skal

sættes til debat i de fora, hvor dette er relevant.

Det er forventningen, at skolens forældre, elever og ansatte lystigt vil debattere og anvende værdierne i hverdagen.

Herudover skal værdierne anvendes som et styringsredskab i skolens hverdag. Nye principper, regler og retningslinier skal vedtages med afsæt i værdierne. Ledelsen ved Svend Gønge-skolen har gennem de seneste par år arbejdet med afsæt i værdibaseret ledelsesgrundlag, og erfaringerne herfra skal anvendes i forbindelse med implementeringen af skolens værdier. Endelig vil vi også arbejde med mere "kulturelle" indslag i tilknytning til Svend Gønge-skolens værdier.

Yderligere spørgsmål er velkomne ved henvendelse til skoleleder Morten Mygind Jensen

Tlf. 5536 3839.

På siden her over for kan du se en beskrivelse af formål og værdier på Svend Gønge-skolen.

Svend Gønges værdier

Svend Gønge-Skolen er mere end en blot en skole: Den er et godt lære- og værested, hvor du kommer for at lære noget og for at få gode oplevelser sammen med andre.

Vision

Skolen ønsker til alle tider at være et inspirerende, stimulerende, dynamisk og aktivt midtpunkt for Lundbys og oplandets borgere – det være sig børn som voksne.

Skolen skal være kendt for dens høje faglige niveau, dens frihed til at alle kan udfolde sig, tænke kreativt og udvikle sig i den gode Svend Gønges ånd: Sammenhold og viden gør stærk.

Værdier

Sammenhold
Trivsel
Struktur
Høj faglighed
Respekt
Frihed

Sammenhold

Sammenhold gør stærk. Styrke giver mod og lyst til at udfordre livet. Sammenhold var Svend Gønges stærkeste våben, som er gået i arv til os: Sammen kan vi meget mere. Sammen bliver alting meget sjovere. Venskab og kammeratskab får hverdagen til at hænge sammen. Sammen vil vi møde verden.

Trivsel

Trivsel giver plads til begejstring og lyst til at dele den med andre. Det er lysten, der driver værket. Vi skal alle sammen have det godt her på Svend Gønge-skolen: Vi har omgivelserne, mulighederne og faciliteterne til at alle kan lære, udfolde sig, tænke kreativt og udvikle

sig.

Lyst, leg og læring er én side af samme sag. Det ene går ikke uden det andet. Det gælder for alle – både voksne og børn.

Struktur

Det er en stor skole og den skal fungere næsten hele døgnet og året rundt. Det kræver en god og brugervenlig struktur med en synlig og engageret ledelse, en god og serviceorienteret administration samt en gennemskuelig og demokratisk struktur og organisation.

Svend Gønge

Kunne man forestille sig Svend Gønge havde have vundet sine kampe uden en vis form for struktur og strategi. Næppe. Struktur var vigtigt dengang – og det er ikke blevet mindre vigtigt med tiden. Struktur i børns hverdag opleves som tryghed, der giver plads til læring og kreativitet.

Høj faglighed

Højt indlæringsniveau giver

fagligt kompetente elever. Kompetence giver ressourcestærke børn, der er forberedt på omverdenens krav og udfordringer. Derfor er det vigtigt, at børnene helt fra begyndelsen får lyst til læring og fordybelse i kraft af relevant og interessant undervisning. I undervisningen og i legen pirres nysgerrigheden efter viden. Viden og indsigt, der kan bruges til at lukke op for verden og gøre den større, sjovere og mere spændende.

Respekt

At vise forståelse for hinanden, at vise hensyn til hinanden og at evne at sætte sig i en andens sted er alt sammen fundamentalt for et godt og solidt sammenhold. Det handler om, at vi alle skal udvise respekt for andres arbejde, meninger og holdninger samt udvise respekt for omgivelserne og omverdenen.

Den gode cirkel

Udviser du respekt, så hø-

ster du respekt. Det er en ”god cirkel”, som er Svend Gønge-skolens våben mod mobning. Endvidere er det nærende gødning for den individuelle og fælles trivsel og sammenhold.

Frihed

Demokrati, ligeværd og rummelighed.

Tre sider af friheden, der giver plads til andres mening og handlen.

Frihed forpligter og fornøjer: Brug den aktivt til at tage initiativ, invitere og inddrage det nære og fjerne, det lokale og det globale.

Svend Gønge står som et symbol for friheden: Friheden til at tage initiativ, friheden til at tro på noget, friheden til at vise, at holdning kan gøres til handling.

Vedttaget i skolebestyrelsen den 6. juni 2007 efter høring i skolens MED udvalg den 30. maj 2007.



Svend Poulsen i Sydsjælland

I Det kongelige Bibliotek i København ligger en rapport om Snaphanekrigen mod svenskerne i Sydsjælland. Den er ikke dateret eller signeret, men er efter al sandsynlighed skrevet af Svend Poulsen. Rapporten indledes med: Eftersom jeg på min allernådigste herres befaling er uddraget af København og ud på landet, da er jeg kommen i land ved Køge kro midt iblandt fjenderne, hvor jeg dog af Guds synderlige nåde er kommen omkring Køge, og er kommen til en gård ved Ganneskovs Bro og haver der været en tre eller fire dage. Og imidlertid haver jeg tilskrevet alle kaptajnerne deromkring, at de ville rejse bønderne og komme mig til hjælp, hvortil de svarede, at når det folk i Falster og Lolland ville komme herover, så ville de gerne følge med. Svend Poulsen er kommet uden om de svenske styrker omkring København ved at sejle over Køge Bugt. Han medbringer et opråb fra kongen, der bl. a. lyder: Thi beder vi alle og enhver, som fjenden afbræk gøre vil, af al magt hannem behjælpelig være udi alt, hvad han eders tjeneste kan behøve, og hvorved fjenden al skade og nakdel kan tilføje. De lokale ledere vil dog ikke risikere noget, men



Svend Poulsens snaphaner har haft gode muligheder for at overfalde svenske transportere i de dybe hulveje sydvest for Ugledige på den gamle vej mellem Vordingborg og København.

undskylder sig med, at de nok skal handle, hvis der kommer styrker fra Falster og Lolland, som i 1658 ikke var besat af svenskerne. Der jeg ingen hjælp kunne bekomme, haver jeg selv med stor besværlighed hvervet 20 karle. Disse såkaldte snaphaner kunne være bønder, der var blevet udplyndret af svenskerne, eller mænd, der var tvangsudskrevet og senere var rømmet fra svensk krigstjeneste. De sidste havde intet at tabe, da der ventede dem dødsstraf, hvis de blev pågrebet. Snaphane er oprindeligt betegnelsen for en type gevær med flintelås, men blev også af svenskerne brugt som udtryk for røvere og banditter. Nu ville

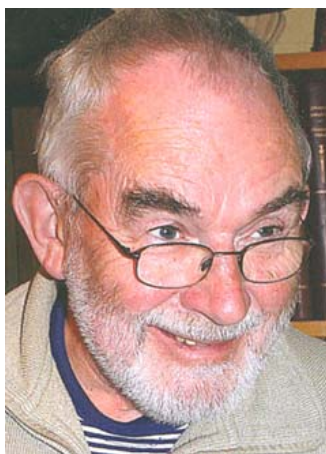
man sige partisaner eller guerillaer. Svend Poulsen er altså ikke høvding for gønger, men leder af snaphaner. Med denne lille flok drog Svend ned over Sjælland og overfaldt svenske afdelinger, hvis de ikke var for talstærke. Uddrag af rapporten: Så fik vi kundskab, at der var en ganske hob til præstens i Sværdborg, hvorfor vi drog straks did om morgenen tidligt og kring-satte gården, hvor vi fik 4 kvartermestre, 2 korporaler og 18 ryttere, som vi tog med os og gjorde kaput med (dræbte) i skoven. Og hvor vi kom, så tog jeg alt an (hvervede alle, der ville deltage), så at jeg bekom 56 karle. Drog vi så til Snesere præstegård. Der skød vi en regimentskvartermester og en anden kvartermester og 6 ryttere. Og provianten, som de havde og skulle til lejren med, fik vi bønderne til at drage hjem med igen. I Køng skød vi en kvartermester og 3 ryttere, og i Torp skød vi 8 ryttere ihjel. Her bliver ikke taget fanger. Hvad skulle man gøre af dem?

Så blev der kommanderet 2000 ryttere og dragoner ud

at lede mig op (Mon dog ikke denne styrke mod Svends flok af snaphaner er noget overdrevet), og måtte jeg begive mig over til Møn med mit folk. Den danske kommandant her, Schrøder turde dog ikke hjælpe snaphanerne af frygt for senere svenske repressalier. Svend måtte vende tilbage til Sjælland, hvor de fleste af folkene forlod ham uden nogle få, som blev hos mig, og med stor nød kom vi over til Nyord, en liden ø i Jungshoved len. Og mens vandet var åbent (isfrit), har jeg tit været ovre og gjort kaput med så mange, vi kunne overkomme.

6. januar 1659 skrev kommissær Jacob Gutheim til Karl d. 10. Gustav og fortalte, at ifølge en kvinde fra Møn, skulle Svend Poulsen have besluttet at sejle til København, da hans folk havde forladt ham. Svend kan således have deltaget i byens forsvar under den svenske storm natten mellem d. 10. og 11. februar 1659.

Kilde: Kim A. Wagner: Snaphanelederen Svend Poulsen – en militærhistorisk biografi. Tøjhusmuseets Skrifter nr. 17. Tøjhusmuseet 2003.



Syv Sogne i Sydsjælland 29

Axel Degn Johansson fra Lundby skriver om lokalområdets historie i 4750Avisen.

Foredrag om Svend Gønge



Hvem var han egentlig, den berømte Gøngehøvding, Svend Poulsen, som næsten alle veje i Lundby har fået navn efter.

Det kan du få at vide, hvis du mandag den 22. oktober begiver dig til Medborgerhuset Lundby, Banevej 4 i Lundby. Her vil militærhistoriker Ivan G. Becker-Larsen fra Præstø, holde et illustreret foredrag om Lundbys berømte søn.

Ivan G. Becker-Larsen har beskæftiget sig med Svend Poulsens historie i mange år, og det nyder Svend Gønge Komitéen godt af. Som medlem bidrager Ivan G. Becker-Larsen med

mange interessante fakta, og er altid på pletten, hvis noget ikke er pinligt korrekt.

Svend Gønge Komitéen er allerede i fuld gang med at varme op til Svend Poulsens 400 års fødselsdag i 2010.

Og det er i forbindelse med disse forberedelser, at Ivan G. Becker-Larsen vil berige sine komité-medlemmer med sin viden om Poulsen. Og i den forbindelse har han åbnet foredraget for alle interesserede.

Info: mandag den 22. oktober kl. 19.00 i Medborgerhuset Banevej 4, Lundby
Foredrag om Svend Gønge



Skolelederne Irene Jonsson og Eskil Nilsson fra Örkenedskolan i Lönsboda (Osby Kommun) er klar til at samarbejde med skoleleder Morten Mygind Jensen fra Svend Gønge-skolen i Lundby. Her er de fotograferet, da Svend Gønge-skolen besøgte dem på Örkenedskolan i august.

Lundby-Lönsboda

Dansk og skånsk skole klar til at samarbejde om Svend Gønge

Kommunerne er klar. Kulturförvaltningerne er klar. Og nu er skolelederne ved Örkenedskolan i Lönsboda i Osby Kommun, hvor Svend Poulsen er født, og Svend Gønge-skolen i Lundby klar til at samarbejde om at fejre den i Danmark så berømte snaphanes 400 års fødselsdag i 2010.

I midten af august var en delegation fra Svend Gønge Komitéen i Osby og Lönsboda for at drøfte samarbejde mellem det område, Svend Poulsen er født i og det område, hvor han levede sine sidste år og døde i. Interessen for projektet er kolossalt stort i Osby Kommun. Både borgmester Anders Pettersson (c) og viceborgmester Erland Nilsson (s) gav udtryk for deres ubetingede opbakning til samarbejdet.

- Ni har vår välsignelse! lød det fra de to toppolitikere. Irene Jonsson og Eskil Nilsson er skoleledere på Örkenedskolan i Lönsboda, en by med omkring 2000 indbyggere i det østlige hjørne af Osby Kommun. En by, som har sin helt egen historie fra svenskekrigenes tid, idet den svenske Kung Karl XI brændte byen helt ned til jorden, fordi den husede mange snaphaner.

Borgerne i Lönsboda har aldrig glemt, Karl XI og svenskerne for den dåd, og så sent som for en halv snes år siden protesterede Lönsboarna på lands-tv, da Karl XI kom på en ny 500 krone-seddel.

Skolelederne på Örkenedskolan vil nu - ligesom Morten Mygind Jensen fra Svend Gønge-skolen i Lundby - nu gå i gang med

at engagere lærere og elever i det første projekt, nemlig en markering af Roskildefreden, som blev indgået 26. februar 1658. Det var ved den lejlighed, at Skåne blev svensk.

Den 26. februar 2008 skal den begivenhed markeres, og markeringen bliver forberedt i et samarbejde mellem elever fra de to samarbejdende skoler.

Morten Mygind Jensen fortæller:

- Det er vigtigt, at det bliver vores lærere, som udvikler de konkrete projekter, men

vi regner da med, at der bliver udveksling af klasser, således at vi i Lundby får besøg af venskabsklasserne fra Lönsboda, og vi skal tilsvarende på besøg hos dem.

Hvilke klasser, der udvælges, skal lærerne være med til at drøfte, men Morten Mygind er overbevist om, at det bliver et spændende samarbejde, som nok skal blive en markering af starten på Gøngehøvdingsprojektet, som man vil lægge mærke til, både i Lundby og Lönsboda.

Komité udgiver nyhedsbrev

Svend Gønge Komitéen udgiver et lille månedligt nyhedsbrev om sit arbejde for at fejre Svend Poulsons 400 års fødselsdag i 2010. Er du interesseret i et abon-

nement på nyhedsbrevet, kan du tegne det ved at sende en e-mail til goenge@lundbyweb.dk. Det er gratis, hvis man modtager brevet pr. mail.

Svend Poulsen i Lundby

Mindestenen over Svend Poulsen i Gl. Lundby, opstillet af Dansk-Skaansk Forening i 1963.

Efter Svenskekrigen blev Svend Poulsen en tid boende i København, men i 1661 fik han Lundbygård af kongen for sin indsats under krigen. Han fik ikke gården til ejendom, men kunne bruge den resten af sit liv uden at betale fæsteafgift. Der er naturligvis ikke tale om den nuværende Lundbygård, som først blev oprettet ved ryttergodsets salg i 1774.

1600-tallets Lundbygård var en gammel hovedgård, gård nr. 1, som lå i den nordlige del af Gl. Lundby, hvor nu teglværket ligger. I 1660, efter krigen, blev den betegnet som øde og forfalden med en slet og stenet jord. Alligevel blev gårdens hartkorn ved matriklen i 1664 ansat til godt 20 tønder. Hartkorn betyder hårdt korn, d. v. s. rug og byg, hvoraf man betalte fæsteafgift og skatter. Ansættelsen i hartkorn skete ud fra en vurdering af jordens ydeevne. At ansættelsen var alt for høj fremgår af, at den ved matriklen i 1688 blev nedsat til godt 12 tønder,



hvad der svarede til to almindelige gårde i byen. Svend Poulsen måtte selv bekoste reparationerne af gårdens bygninger og pådrog sig derved en større gæld. Skønt han ikke var bonde, måtte han prøve at få jorden til at yde så meget, at han kunne eksistere og betale sine skatter samt afdrage på den voksende gæld.

Dette lykkedes ikke for ham, og i 1666 var han ruineret. Svend skrev da til kongen og beklagede sin nød. I brevet gør han opmærksom på, at en vejrmølle, en vandmølle og tre gadehuse, som før tilhørte gården, nu betaler

deres afgift til Vordingborg slot. Han beder om sit tilgodehavende på 1572 ½ rigsdaler fra krigen i 1657, hvor han har hvervet et kompagni på 169 dragoner. I stedet for dette beløb beder han om at få Olle Mickelsens gård i Lundby. Den var krongods, og fæsteren var gammel. Riget fattedes penge efter de opslidende krige og kunne kun betale med jordegods. Kammerkollegiet mente dog, at Svend blot havde hvervet 137 mand og nedsatte beløbet til 1370 rigsdaler og 8 skilling, og for dette beløb fik han 12. maj 1666 skøde på Lundbygård og en gård i Snesere sogn.

Dette ændrede dog ikke Svend Poulsens situation. Han havde stadig gæld og skulle betale sine skatter. I marts 1669 måtte han sælge gården i Snesere, og samme år overtog datteren Gjertrud Svendsdatter for en kort tid formelt Lundbygård.

Allerede 1672 blev gården overtaget af løjtnant Christian Sivertsen, og Svend og datteren flyttede til et gadehus i Lundby. Her

passede han bl. a. datterens gæs, men de fløj fra ham ud i byvænget. Oldermænd og bymænd pantede Gjertrud for dette og gjorde udlæg i fire pund humle. Svend klagede på Hammer herreds ting, og sagen endte med, at han måtte betale en rigsmark, og datteren fik sin humle igen. På samme ting fremkom sagfører Hans Lauritsen med krav om tilbagebetaling af en gæld på 75 sletdaler og 11 skilling, som Svend Poulsen havde pådraget sig 1657 i Helsingborg, altså længe før han kom til Lundby.

Svend havde sikkert et iltet temperament, og når øllet flød, kunne han have svært ved at styre sin tunge. Ved et gilde hos Jens Pedersen i Risby havde han påstået, at han var blevet snydt af skatteopkræveren. Da han blev stævnet på tinge for dette, undskyldte han sig med drukkenskab.

Kilder: Gitte Kjær: Svend Poulsen Gønge – i virkeligheden. Forlaget Skippershoved 1992 og Kim A. Wagner: Snaphanelederen Svend Poulsen – en militærhistorisk biografi. Tøjhusmuseets Skrifter nr. 17. Tøjhusmuseet 2003.



**Syv Sogne
i Syd-
sjælland
30**

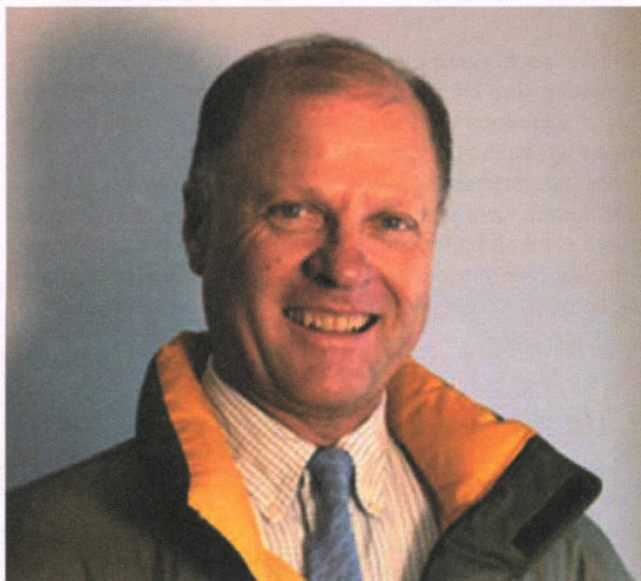
**Axel Degn Johansson
fra Lundby skriver om
lokalområdets historie
i 4750Avisen.**

Bernt Johan Collet medlem af Svend Gønge Komitéen



- det lokale trykkeri

Torvestræde 4
4760 Vordingborg
Tlf. 5537 0009
dtp@sydtid.dk
www.sydtid.dk



Godsejer, kammerherre og hofjægmester Bernt Johan Collet nyt medlem af Svend Gønge Komitéen.

Godsejer, kammerherre og hofjægmester Bernt Johan Collet, Lundbygård, er indtrådt som medlem af Svend Gønge Komitéen - endda med glæde, som han siger. Antallet af medlemmer af komitéen er nærmest eksploderet på det seneste. Interessen for at være med til at fejre Gøngehøvdningens 400 års fødselsdag er meget stor, og nu er medlemmerne begyndt at melde sig fra det meste af Sydsjælland.

Således er Turistchef Susanne Kürstein, Faxe, med som repræsentant for Turismesamarbejdet Møn-Sydsjælland, Mona og Heinz Hamann fra Faxe-Rønnede Lokalhistoriske

Arkiv, Susanne og Allan H. Larsen, Gjøngegarden, Præstø, Annelise Kristensen, Leif Nygaard og Jens Kruse, Sydsjællands Amatørteater, Jens Truelsen, Odd Fellow Foreningen Svend Gjønge, Faxe, Erik Büchert, udviklingschef i Vordingborg Udviklings-selskab og Tom Tolstoj, eventmager.

Vil du også være med i Svend Gønge Komitéen og dermed støtte den med moralsk eller praktisk opbakning, så sender du bare en e-mail til goenge@lundbyweb.dk eller send et brev til Svend Gønge Komitéen, Møllergaarden 3, 4750 Lundby.



Ring efter dine helt nye designer briller..!

Vi kommer hjem til dig med synsprøve-plads og 600 par briller du kan prøve.

Ring i dag - det er ikke dyrere, bare

Svend Poulsens sidste år



Her over for Lundby kirke på hjørnet af Manglekærvej lå Gildehuset, Svends Poulsens sidste bolig i Lundby. Huset blev først revet ned i 1909.

I 1670 afløste Christian d. 5. sin far på tronen, og tre år senere bad han krigsmarskallen undersøge, om der i Sjællands stift var gamle krigsfolk, som havde tjent landet og burde belønnes for deres indsats. Svend Poulsens ry var dog ikke mere udbredt end, at amtskriveren i Vordingborg svarede, at ingen i amtet havde meldt sig med undertagelse af en midaldrende person ved navn Svend Poulsen fra Lundby, som påstod at have været kaptajn for et kompagni dragoner i den sidste krig. Svend måtte selv skrive til kongen og opremse sin militære karriere. I brevet bad han om enten at få sin gamle stilling som kaptajn eller at få pension. Samme år fik han en årlig pension på 30 rigsdaler

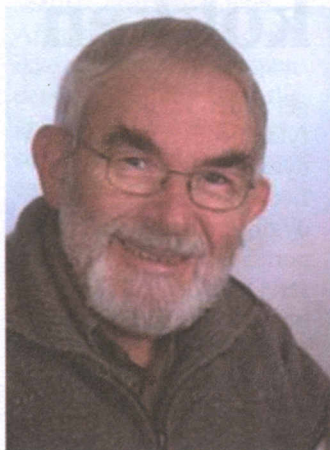
og blev ved den lejlighed omtalt som gamle kaptajn Svend Poulsen Gynge. 1675 udbrød der igen krig med Sverige (Skånske krig 1675 – 1679), og den aldrende Svend tilbød at hverve et kompagni dragoner. Han nævnte, at der endnu fandtes folk fra hans tidligere kompagni, som gerne ville tjene under ham igen. I første omgang blev han dog udnævnt til kaptajn ved strandvagten på Stevns Klint, men 1676 blev Svend udnævnt til major og fik tilladelse til at hverve mandskab. Om han dog kom til at deltage aktivt i denne krig, vides ikke, for 29. november 1676 lå han syg i København, og 1677 optræder han flere gange på tinge i Sydsjælland.

I Lundby var han flyttet ind i det såkaldte Gildehus på hjørnet af Manglekærvej lige over for kirken. Af Hammer herreds tingbog 17. februar 1679 fremgår det, at der ved et gilde hos Svend Poulsens svigersøn Hans Svendsen i Lundby var blevet drukket en tønde øl, som Svend havde givet i fæste for Gildehuset. Efter gildet opstod der en del tumult, da mændene tumlede og stimede ud på gaden og gjorde et mægtigt postyr. Den erfarne krigsmand Svend må dog siges at være uskyldig i, at nogle af Lundbys bymænd ikke kunne styre deres rus. Ligesom Svend Poulsens fødselsår er usikkert, er hans dødsår det også, men 18. og 25. maj 1691 omtales han som salig (afdød) i en sag på Hammer herreds ting. En mundtlig overlevering siger, at han skulle være begravet i en stenkeste 5 alen (godt 3 m !) under jorden på sydsiden af Lundby kirkes kor. Har det virkelig været nødvendigt at skaffe sig fred for den gamle krigsmand ved at jorde ham så solidt ? Måske er der her også tale om et vandresagn, idet etatsråd Benjamin Wolff til Engelholm 1866

blev begravet i et stensat gravkammer på samme kirkegård, men ikke på samme sted.

At kalde Svend Poulsen frihedskæmper er ikke retfærdigt overfor de mænd og kvinder, der 1940–1945 uden belønning satte livet på spil i modstandskampen mod den tyske besættelsesmagt. Svend Poulsen Gønge var soldat af profession, men ikke fast tilknyttet den danske hær. Han må have haft gode evner. Som vist søn af en husmand i Vestre Gønge herred tjente han sig op i graderne fra ung menig til major på sine gamle dage. Han havde lært at læse og skrive og formulerer sig flydende, ligesom han mundtligt må have formået at opildne sine folk. I 1600-tallets mange krige udfoldede han sin profession, men i fredstid havde han ikke den samme succes. Han forsikrer kongen om, at han er en tro og lydig undersåt indtil døden. Han betegner Danmark som sit fædreland og kalder sig en af rigets indfødte. Begrebet fædrelandskærlighed eksisterede næppe i 1600-tallet, men nok troskab overfor kongen. At han længe efter sin tid blev en heltefigur, skyldes ikke mindst Carit Etlars bog *Gjøngehøvdingen*. I rapporten over snap-hanernes virksomhed i Sydsjælland er det dog den barske krigskarl, vi møder, og ikke Etlars noget dobbeltmoraliske Gøngehøvding.

Kilder: Gitte Kjær: Svend Poulsen Gønge – i virkeligheden. Forlaget Skippershoved 1992 og Kim A. Wagner: Snaphanelederen Svend Poulsen – en militærhistorisk biografi. Tøjhusmuseets Skrifter nr. 17. Tøjhusmuseet 2003.



Syv Sogne i Syd- sjælland 31

Axel Degn Johansson
fra Lundby skriver om
lokalområdets historie
i 4750Avisen.



Den tyske fotograf blev selv fotograferet, da han var ved at lave et postkort til samtlige 47 deltagere i inspirationskonferencen for sjællandske ildsjæle, som blev afholdt på Mecklenburg Hotel i Lohmen i Mecklenburg-Vorpommern. På konferencen inspirerede deltagerne hinanden og blev i den grad inspireret af de tyske værter, som har gjort den lille by til noget af en eventyrby.

Fra Lundby til Lohmen

I weekenden 3.-4. november var en delegation på 47 sjællandske ildsjæle på en to-dages inspirationskonference i Lohmen i Mecklenburg-Vorpommern, det tidligere Østtyskland. Formålet med turen var at inspirere hinanden og at blive inspireret af det Wirtschaftswunder, der er gennemført i den lille østtyske landsby Lohmen, som er på størrelse

med Lundby. Under byens dynamiske borgmester Bernd Dikau's ledelse har byen i kraft af internationale kontakter og grundig udnyttelse af EU-projekter udviklet sig til en by, der har lige så mange indpendlere som udpendlere.

Det var Borgerforeningen i Lundby, som havde tilrettelagt turen i samarbejde med bl.a. Region Sjælland.



Lohmens karismatiske borgmester Bernd Dikau var en inspirerende vært under det to dage lange besøg.



Alt i skilte - Digital print - Folie tekst
Autoreklame - Streamers
Logoer - Reklame skilte

www.pr-skilte.dk



Karina Reuter Garner
Registreret Alternativ Behandler (RAB)
Svinøvej 10 A - 4750 Lundby
tlf.: 5178 2884

Din mobile RAB reg. FDZ-
Zoneterapeut & massør



Her er den 47 mand store danske delegation på besøg på Lohmens pleje- og alderdomshjem. Det er et moderne hjem med beboere med forskellig plejetyngde. Herover genkendes fra vores Syv Sogne bl.a. Jens Hallqvist, Per Alstrøm og Orla Mortensen fra Køng og Poul A. Larsen og Annelise Jensen fra Bårse. Herren tv. med armene over kors er Mogens Bengtsson fra Møn.

Et æresmedlem er gået bort

El-installatør Ove G. Nielsen, Lundby, er død, 87 år gammel. Ove G. Nielsen var æresmedlem af Borgerforeningen Lundby, en hæder han opnåede i forbindelse med Borgerforeningens 100 års jubilæum 31. januar 2006.

Ove G. Nielsen blev født den 2. juli 1920 og døde fredag den 2. november 2007. Han blev begravet fra Lundby Kirke torsdag den 8. november.

Elinstallatør Ove Nielsen var formand for Borgerforeningen fra 1957-1961.

Æret være Ove Nielsens minde!



Ved Borgerforeningen Lundbys 100 års jubilæumsfest den 4. februar 2006 var det Ove G. Nielsen, der slog det første søm i foreningens nye fane. Ved samme lejlighed blev Ove G. Nielsen udnævnt som æresmedlem af Borgerforeningen, som han var formand for fra 1957 til 1961.

Ove G. Nielsen blev hædret med denne statuette, da han blev æresmedlem af Borgerforeningen Lundby..

Lundby Menighedsråd melder sig ind i Svend Gønge Komitéen

Svend Gønge Komitéen har fået sit første "kollektive medlem", idet Lundby Menighedsråd på sit møde den 23. oktober besluttede sig for at melde sig ind i Svend Gønge Komitéen.

Menighedsrådet, som "huser" Svend Poulsens jordiske rester, ønsker hermed at tilkendegive sin moralske støtte til det store arbejde der gøres for at mindes snaphaneføreren Svend Poulsen.

Vi skal gøre opmærksom på, at andre foreninger og institutioner har mulighed for at tilslutte sig komitéen på lignende vis.

Det er ganske gratis at være medlem af komitéen, som forbereder Gøngenhøjdingens 400 års fødselsdag i 2010. Henvendelse til

goenge@lundbyweb.dk.

Svend Gønge Komitéen udgiver ca. hver måned et nyhedsbrev, som man kan få tilsendt elektronisk - altså med mail - ganske gratis.

Man skal blot bestille det på goenge@lundbyweb.dk.

butik casual

www.butikcasual.dk

v/ Jane Bonde



Så flot fremstår Jane Bonde, Butik Casuals nye hjemmeside, som er kreeret af Yvette Espersen, Apple Farm i Køng.



Faxe Bryggeri fremstillede Gjønge Bryg

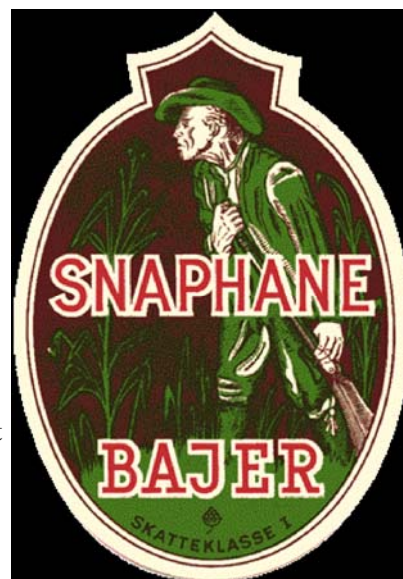
En af Svend Gønge Komitéens aktive medlemmer mindes, at Faxe Bryggeri i tidernes morgen fremstillede Gjønge Bryg. Og som det fremgår af illustrationerne her ved siden af, er der noget om snakken. Imidlertid er redaktionen af Komitéens Nyhedsbrev ikke klar over, hvornår Faxe fremstillede denne "Very Strong Export Beer", så det ville de være glade for at kunne få information om. Svend Gønge Komitéen modtager gerne nyt om



Faxes Gjønge Bryg på mail-adressen goenge@lundbyweb.dk

Snup en snaphane

Om to år fylder Gøngehøvdingen Svend Poulsen 200 år. Men det er ikke første gang, han er blevet fejret. F.eks. på øl-etiketter. Vi har modtaget: På denne etiket optræder en statue udført af den svenske billedhugger Axel Ebbe. Statuen står i Lönsboda i det nordøstlige Skåne, men der blev i 1951 opført en kopi i Frederiksmindepar-ken i Præstø. Ved indvielsen af statuen spillede Tomelillas drengeorkester, og den tidligere borgmester Jensen-Stevns, som havde været med til indsamlingen af penge til statuen, overdrog statuen til borgmester Carøe. Etiketten blev solgt fra Fa-



xe Bryggeris Tappernøje-depot og brygningen blev indledt i 300-året for Svend Gjønges bedrifter i 1658 og indstillet et par år efter. Snaphanebajeren blev solgt til byfester (såkaldte Parisernætter!) under sloganet "snup en snaphane".

Salon Krøltoppen

Juletilbud:

Professionel føntørring: 495,- kr.
Shampoo naturteknologi 250 ml.: 130 kr.
Balsam m. farve i brun/hel lys/rød 110,- kr.
Shampoo til vanskelig hovedbund BIOPLUS 250 ml. 130,- kr.
Giv et gavekort til Salon Krøltoppen
Julegaver, mandelgaver, værtindegaver
Vi klipper både mænd og kvinder!

Lundby Hovedgade 93, st.
Åbent: 9.30-17.00
tirsdag-torsdag og fredag
lørdag: 9-12
Lukket mandag & onsdag

SALON

KRØLTOPPEN

v/Else Christensen
Tlf. 5576 7002



Lundby Bibliotek
Lundby Hovedgade 100
Telefon: 5576 7224
lundbib@vordbkom.dk
www.lundbybibliotek.dk



Lundby Biblioteks åbningstider:
Mandag: 14-16
Tirsdag: 14-17
Torsdag: 16-19

SYDSJÆLLANDS MURERSERVICE

SM Byg Aps
Arkitekttegnede
enfamilieshuse

Alt tømrer- og murerarbejde udføres

v. Peter Mieritz
tlf. 2073 7084



Emner om Foreningen Svend Gønge, Gøngemarkeder mv. i 4750-Avisen

Nr.	År-Md-Dato	Sider	Emner i 4750-Avisen
Hele 2007			24
33	2007-01	2	Borgerforeningen Lundby indbyder til at stifte en Svend Gønge Komite. Bonde og rytter
34	2007-02	2	Rytterskolen i Gl. Lundby
35	2007-03	2	Svend Poulsens 400-årsdag skal fejres. Lundby skal have sit eget byvåben
36	2007-04	3	Svend Gønge Komitéen har store planer. Carit Etlars Gøngenhøvding
37	2007-05	1	Saghenes Svend Poulsen
38	2007-06	1	Den virkelige Svend Poulsen
39	2007-08	4	Borgmester Holmer med i Svend Gønge Komiteen. Værdier for Svend Gønge Skoen
40	2007-09	1	Svend Poulsen ankommer til Sydsjælland efteråret 1658
41	2007-10	3	Foredrag om Svend Gønge. Skolesamarbejde Lundby-Lönsboda. Svend Poulsen i Lundby
42	2007-11	1	Collet med i Svend Gønge Komitéen
43	2007-12	4	Svend Poulsens sidste år. Fra Lundby til Lohmen. Om Svend Gønge Bryg og Snaphane Bajer fra Faxe Bryggeri